

Een visie op het Erfgoed van de gemeente Duiven, 2017–2030

Monumenten, archeologie en het cultuurhistorisch landschap in de gemeente Duiven in toekomstig perspectief.

Vastgesteld bij raadsbesluit van 20 maart 2017, nr. 17RB002

Inhoud:

Samenvatting

1. *Inleiding*
 - 1.1 Een visie op erfgoed
 - 1.2 Waarom deze visie?
 - 1.3 Hoe is de visie gevormd?
2. *Visie en ambitie*
 - 2.1 Wat is erfgoed?
 - 2.2 Bestaande kaders
 - 2.3 Erfgoed in de gemeente Duiven
 - 2.4 Wat is het belang van ons cultuurhistorisch erfgoed?
 - 2.5 Waar staan we in 2030?
 - 2.6 Doel van het erfgoedbeleid
 - 2.7 Vier ambitieuze thema's
3. *Behoud en versterken van erfgoed als identiteitsdrager*
 - 3.1 Wat houdt het in?
 - 3.2 Wat willen we er mee bereiken?
 - 3.3 Hoe willen we erfgoed behouden en versterken?
4. *Erfgoed als inspiratiebron voor nieuwe ruimtelijke ontwikkeling*
 - 4.1 Wat houdt het in?
 - 4.2 Wat willen we er mee bereiken?
 - 4.3 Hoe willen we bereiken dat erfgoed inspiratiebron is voor ruimtelijke ontwikkelingen?
5. *Erfgoed promoten en vermarkten*
 - 5.1 Wat houdt het in?
 - 5.2 Wat willen we er mee bereiken?
 - 5.3 Hoe willen we erfgoed promoten en vermarkten?
6. *Draagvlak*
 - 6.1 Wat houdt het in?
 - 6.2 Wat willen we er mee bereiken
 - 6.3 Hoe willen we de interesse, kennis en enthousiasme vergroten?

Voormalig Café de Prins aan de Loostraat, erfgoed met een geschiedenis en nu in gebruik als woonhuis.

Het Raedthuys te Duiven, vooreerst bestuurlijk centrum van Duiven, nu door herbestemming en vermarkting een bijzonder culinair restaurant.

SAMENVATTING

Doel

Het doel van deze erfgoednotitie is het vaststellen van:

- Een visie op het behoud van het cultuurhistorisch erfgoed van de gemeente en de wijze waarop dit erfgoed kan worden doorgegeven aan de volgende generaties.
- Een visie op de wijze waarop dit erfgoed een inspiratiebron en motor kan zijn voor nieuwe ontwikkelingen.

Ambitie

De ambitie is om het doel te realiseren door nú in te zetten op een viertal hoofdthema's.

Deze ambitie is als volgt verwoord:

- Behoud en versterken van erfgoed als belangrijke identiteitsdrager van de gemeente.
- Erfgoed als inspiratiebron voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.
- Erfgoed promoten en geschikt maken voor commerciële doeleinden, zodat nieuwe economische bronnen worden aangeboord. Erfgoed zodanig herbestemmen dat het zichzelf in stand kan houden. Met name in relatie tot recreatie en toerisme kan erfgoed verder uitgebraat worden. Ook voor het promoten van het centrum van Duiven kan het een bijdrage leveren.
- Vergroten van draagvlak voor ons erfgoed. Stimuleren dat het erfgoed in de gemeente een gedeelde verantwoordelijkheid is van alle inwoners en ondernemers van onze gemeente.

Bij de ontwikkeling van de visie is rekening gehouden met de faciliterende rol van de gemeente en de wens tot verdere deregulatie.

Bij het uitwerken per thema is geprobeerd een antwoord te geven op de volgende vragen:

- Wat houdt het in?
- Wat willen we er mee bereiken?
- Hoe willen we het bereiken (langs welke weg)?

In de tweede helft van 2017 zal, bij vaststelling door de Raad van deze visie een Uitvoeringsprogramma worden opgesteld, waarbinnen de beleidselementen en –instrumenten nader uitgewerkt zullen worden en vertaald naar mogelijke financiële consequenties.

In het Uitvoeringsprogramma zullen de volgende zaken nader uitgewerkt worden en met financiële consequenties worden onderbouwd:

1. Onderzoeken instellen naar haalbaarheid bescherming stads- en dorpsgezichten voor Groessen en Loo
2. Inventarisaties van WOII objecten en waarde-stellingen opstellen
3. Inventarisaties van Wederopbouwobjecten en waarde-stellingen opstellen.
4. Screening huidige monumentenbestand en inventariseren historische begraafplaatsen c.a..
5. Inventariseren en waarden toekennen aan klein erfgoed.
6. Herkenbaar maken bestaande monumenten met aanschaf éénduidige monumentenschildjes
7. Monumentale bomen opnieuw inventariseren en waarde-stellingen opstellen.
8. Opnieuw onderzoek naar invoeren van subsidieregelingen voor monumenten m.b.t. behoud, isolatie en verduurzaming.
9. Actualisatie van archeologische waardenkaart (i.h.k.v. herziening) bestemmingsplan Archeologie.
10. Onderzoek naar compensatieregeling bij buitensporige hoge kosten, verbonden aan toevalvondsten bij archeologie.
11. Afstemming van uitvoeringsprogramma gemeente Zevenaar en gemeente Duiven, conform afspraken gemaakt bij installatie Monumentencommissie Duiven-Zevenaar.
12. Proactief beleid opstellen ten aanzien van herbestemming monumenten en vergroten van draagvlak voor erfgoed in brede zin.

1. INLEIDING

1.1 Een visie op erfgoed

In deze notitie presenteren wij u een visie op het erfgoedbeleid in de gemeente Duiven. Het betreft voornamelijk het onroerend erfgoed, dat wil zeggen de archeologie, het cultuurhistorisch landschap en de monumenten. Daar waar relevant komt ook het roerend en immaterieel (tradities en rituelen) erfgoed aan de orde. Met dit kader kunt u focussen op de relevante activiteiten om ons erfgoed te behouden en versterken voor toekomstige generaties.

Nadat u deze visie in de raad heeft bekrachtigd, wordt u in het vierde kwartaal van 2017 een uitvoeringsprogramma aangeboden.

1.2 Waarom deze visie?

In de raadsvergadering van 28 september 2015 heeft u de Structuurvisie Duiven 2015 vastgesteld. In deze structuurvisie is nadrukkelijk ingegaan op de noodzaak tot het opstellen van een Erfgoedvisie, met daarin aandachtspunten en ambities die in deze visie nader worden uitgewerkt. Daarbij wordt integraal beleid opgesteld en verder vorm gegeven aan de regionale samenwerking rondom erfgoed in brede zin.

Met betrekking tot de instandhouding van rijksmonumenten heeft de gemeente de afgelopen jaren nieuwe taken gekregen. Met de invoering van de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (Wabo) per 1 oktober 2010 zijn ongeveer 25 vergunningen en bepalingen vervangen door de integrale omgevingsvergunning. Ook de monumentenvergunning is hierin ondergebracht. Met de invoering van de Wabo is de gemeente inzake rijksmonumenten bevoegd gezag bij het verlenen van een vergunning. Later is bepaald dat een aantal werkzaamheden aan monumenten/beschermde gezichten vergunningvrij kunnen zijn. Door wijziging in het Besluit Ruimtelijke Ordening is de gemeente vanaf 1 januari 2012 verplicht om de zorg voor het cultuurhistorisch erfgoed op te nemen in het bestemmingsplan op basis van een cultuurhistorische analyse van het plangebied. Met de inwerkingtreding van de nieuwe Erfgoedwet per 1 januari 2016 is de gemeente ook inzake archeologische rijksmonumenten bevoegd gezag.

Met de nieuwe Erfgoedwet en Omgevingswet in aantocht is nu het juiste moment om een nieuwe Erfgoedvisie te presenteren.

Daarnaast is de steeds verdergaande samenwerking met Zevenaar op het gebied van monumentenzorg (gezamenlijke Monumentencommissie) steeds hechter geworden, hetgeen ook nu leidt tot een gedeelde visie op landschap en cultuurhistorie, waarbij gezamenlijk opgesteld beleid hiervoor steeds meer zal bijdragen tot een gedeelde visie voor beide gemeenten.

1.3 Hoe is de visie gevormd?

Het is niet de bedoeling om in deze notitie uitgebreid in te gaan op ons erfgoed zelf. Dit is al uitvoerig geanalyseerd en beschreven in o.a. de waarde-stellingen, de Structuurvisie, de verschillende waardenkaarten en de notitie 'Zeldzaam Goed' en tenslotte onze bestemmingsplannen.

De visie is beknopt en op hoofdlijnen. Gekozen is om uit te gaan van een aantal thema's, zoals behoud en versterken van erfgoed als identiteitsdrager, monument en omgeving, promoten en vermarkten en draagvlakverbreding.

De notitie is integraal afgestemd, binnen de afdeling Beleid, met de beleidsmedewerker cultuur. Verder zijn bij de totstandkoming betrokken de Monumentencommissie Duiven-Zevenaar, de Historische Kring Duiven, Groessen, Loo en de regio-archeoloog.

In het overleg met de Historische Kring en de Monumentencommissie Duiven-Zevenaar is ook uitdrukkelijk gekeken naar de belangen van met name de monumenteneigenaren en hun specifieke belangen bij erfgoed. Daarnaast is de uitdrukkelijke wens van de Monumentencommissie Duiven-Zevenaar in de visie betrokken om voor het werkgebied van de commissie tot een eensluidende koers te komen rond erfgoedbeleid. Deze wens is geheel in overeenstemming met de wens van de beide betrokken portefeuillehouders Erfgoed van Duiven en Zevenaar, die daarover ook over een weer afstemming met elkaar hebben gezocht.

2. VISIE EN AMBITIE

2.1 Wat is erfgoed?

De Rijksdienst van het Cultureel Erfgoed (RCE) typeert erfgoed als het geheel van verhalen, plekken, gebouwen en objecten die binnen een groep van generatie op generatie wordt overgedragen.

Met andere woorden: Erfgoed is het geheel van materiële en immateriële sporen uit het verleden, zoals gebouwen, landschappen, voorwerpen, archeologische vondsten en de daaraan verbonden gebruiken, verhalen en gewoonten, die van generatie op generatie worden overgedragen.

In deze visie komt vooral het materiële erfgoed aan de orde, met name in relatie tot behoud en ruimtelijke kwaliteit. Met betrekking tot het promoten en vermarkten van ons erfgoed en draagvlakverbreding komt ook het immateriële erfgoed aan de orde. Materieel en immaterieel erfgoed hangen nauw met elkaar samen en zijn beiden belangrijk bij het vertellen van het verhaal over ons verleden, onze geschiedenis.

2.2 Bestaande kaders.

Gemeente:

Deze erfgoedvisie is mede gebaseerd op ander gemeentelijk beleid en kaders, met name:

1. Structuurvisie gemeente Duiven—Erfgoed, Cultuurhistorie en Archeologie, paragraaf 3.3 blz. 29 e.v..
2. Gemeente Duiven, Zeldzaam Goed Cultuurhistorische Waarden-kaart.
3. Gemeente Duiven, Bestemmingsplan Archeologie.
4. Zeldzaam Goed, beleidsnotitie cultuurhistorie gemeente Duiven.
5. Erfgoedverordening Gemeente Duiven 2010

Rijk en Provincie.

De visie is getoetst aan het huidige erfgoed en ruimtelijk beleid van rijk en provincie, te weten de Monumentenwet 1988, de Wabo, het Besluit Omgevingsrecht, het Besluit Ruimtelijke Ordening, Modernisering Monumentenzorg en Kiezen voor Karakter voor wat het Rijk betreft en voor de Provincie heeft toetsing plaatsgevonden aan Nota Belvoir, Provinciale Structuurvisie en het Programma Gelderland Cultuurprovincie! 2013–2016.

De rijksdienst heeft de nieuwe Erfgoedwet per januari 2016 ingevoerd en voert in 2018 een nieuwe Omgevingswet in.

De Erfgoedwet harmoniseert bestaande wet- en regelgeving, schrapt overbodige regels en legt de verantwoordelijkheid voor de bescherming van cultureel erfgoed zoveel mogelijk bij het erfgoedveld zelf: musea, collectiebeheerders, archeologen, eigenaren en overheden. Veel blijft hetzelfde in de Erfgoedwet als het gaat om de bescherming van rijksmonumenten.

De Erfgoedwet brengt geen wijziging in de verantwoordelijkheden van gemeenten voor de advisering bij de aanwijzing van rijksmonumenten door het Rijk, voor de borging van het cultureel erfgoed in de bestemmingsplannen, het verlenen van vergunningen voor restauratie of wijziging van monumenten en voor het houden van toezicht hierop. De nieuwe wet heeft dan ook geen financiële consequenties voor de gemeente Duiven.

Voor archeologie zijn de gevolgen van de Erfgoedwet hieronder samengevat:

- Inzake archeologische rijksmonumenten wordt de gemeente bevoegd gezag. Het Rijk zal met betrekking tot archeologische monumenten wel een adviesrol behouden. De gemeente mag niet afwijken van deze adviezen.
- De gemeente Duiven heeft geen archeologische Rijksmonumenten, waardoor hier voor Duiven geen financiële of personele consequenties aan verbonden zijn.
- De gemeente kan bij toevalvondsten eisen stellen. Het werk kan bijvoorbeeld worden stilgelegd ten behoeve van (nader) archeologisch onderzoek.
- Instanties en bedrijven die archeologisch onderzoek uitvoeren hebben op dit moment een opgravingvergunning. Dit wordt vervangen door een certificaat.

Figuur 1 Huize Welleveld aan de Burgemeester van Dorth tot Medlerstraat, de voormalige woning van de Baron van Dorth tot Medler, die de erker aan de woning specifiek had laten bouwen voor zijn hobby, namelijk het kijken naar treinen, die vanuit de erker goed bekeken konden worden op de lijn Arnhem-Winterwijk.

- De regioarcheoloog die door de gemeente Duiven wordt ingehuurd, werkt bij de gemeente Arnhem. De gemeente Arnhem heeft nu een opgravingsvergunning, en zal zich de komende tijd gaan oriënteren op het verkrijgen van het bedoelde certificaat. Met dit certificaat mag de gemeente Arnhem vervolgens borend en gravend archeologisch onderzoek doen, ook buiten haar gemeentegrenzen. Wellicht liggen hier voor de gemeente Duiven mogelijkheden.

2.3 Erfgoed in de gemeente Duiven.

In de gemeente Duiven is veel van het materiële onroerend erfgoed inmiddels geïnventariseerd, beschreven en beschermd. Naast de door het Rijk aangewezen monumentale objecten, telt de gemeentelijke monumentenlijst 15 objecten, is er een cultuurhistorische waardenkaart en een vastgesteld bestemmingsplan archeologie.

In het vierde kwartaal van 2016 zal er in regionaal verband een actualisatie van de archeologische waardenkaart plaatsvinden met bovendien aanvullend onderzoek naar WOII en Wederopbouw-objecten, beiden ten behoeve van monumentale kwaliteiten en archeologische waarden daarvan.

In de gemeente wordt het verplaatsbare erfgoed, zoals gebruiksvoorwerpen, documenten e.d. en het immateriële erfgoed deels geborgd bij Kunstwerk in de Liemers, het Streekarchivariaat in Doesburg, de Historische Kring Duiven, Groessen en Loo en de Schutterijen. Bovendien wordt dit erfgoed in 2016 en 2017 deels tentoongesteld in het Museum voor Volkenkunde in Leiden, samen met andere Nederlandse gemeenten.

Dit roerende en immateriële erfgoed is belangrijk voor het verbeelden van het verhaal van ons verleden. Het geeft vorm aan ons DNA en de identiteit van het gebied. Waar relevant komt het in deze visie aan de orde, met name bij het vertellen van het verhaal van ons verleden en bij het promoten en vermarkten van ons erfgoed, ons verhaal.

2.4 Wat is het belang van ons cultuurhistorisch erfgoed?

In de structuurvisie is dit al eens verwoord.

Ons cultuurhistorisch erfgoed bestaat uit het cultuurlandschap met de gebouwde monumenten en de archeologische resten. Het cultuurlandschap wordt gevormd door dijken, watergangen, wegen, verkalingspatronen en dergelijke. Deze vaak oude landschapselementen zijn drager voor de bebouwing en het occupatiepatroon.

De herkenbaarheid van onze leefomgeving wordt mede bepaald door het cultuurlandschap met zijn monumenten en archeologie. De daardoor ontstaan bijzondere plekken vertellen het verhaal van waar wij vandaan komen, onze geschiedenis. Ze houden herinneringen levend en geven reliëf aan ons beeld van wie we tegenwoordig zijn. Deze plekken dragen bij aan onze identificatie met de straat, de wijk, de woonplaats en de streek waarin wij wonen, leven.

Plaatselijke folklore, schutterijen, muziekverenigingen, kermis, vertellingen en sagen, dragen hier eveneens aan bij. De betrokkenheid bij onze omgeving wordt er door versterkt, hetgeen de gemeenschapszin bevordert. De kwaliteit en de beleving van onze omgeving neemt er door toe. Het is dan ook van groot belang de diversiteit in bijzondere plekken te behouden en te versterken.

Door het cultuurhistorisch erfgoed in ruimtelijke ontwikkelingen te betrekken wordt niet alleen de kwaliteit van de plannen vergroot, maar het creëert tevens meer onderscheidende woon-, werk- en leefmilieus, bijzondere plekken dus.

Deze bijzondere plekken zijn over het algemeen bijzonder gewild.

In de gemeente Duiven wordt niet alleen ingezet op behoud, maar ook op herbestemming van monumenten en karakteristieke gebouwen of andere karakteristieke elementen, plekken.

Voorbeelden hiervan zijn: Huize Welleveld, het Raedthuys, Huize Rijswijk, het Looveld en Loostraat 42, de Helhoek

Ons cultuurhistorisch erfgoed is een belangrijk uitgangspunt geweest bij het opnieuw ontwikkelen van de plannen rond Huize Welleveld.

Behoud en versterking van de diverse cultuurhistorische karakteristieken heeft een toegevoegde waarde bij recreatieve ontwikkelingen. De gemeente Duiven bestaat uit dorpen en buurtschappen met allen een eigen karakteristiek en een eigen geschiedenis.

Dit vormt een aantrekkelijk uitgangspunt voor recreatie en toerisme, een belangrijk visitekaartje en inkomstenbron voor de gemeente Duiven. Het sluit bovendien aan bij de landelijke trend van groeiende belangstelling en waardering voor cultuurhistorie in bredere zin, dus voor het historisch landschap met zijn oude dorpen, buurtschappen en monumenten.

Het verhaal van Duiven is niet alleen belangrijk voor recreatie en toerisme, maar speelt ook een rol bij het functioneren van Vitaal Centrum en de bedrijventerreinen van de gemeente.

2.5 Waar staan we in 2030?

In de Duivense Structuurvisie is dat als volgt verwoord:

Onze cultuurhistorisch waardevolle elementen zijn onlosmakelijk verbonden met de landschappelijke waarden, herleidbaar tot de oudste natuurlijke structuren, en worden breed gewaardeerd.

5.7 Cultuurhistorisch erfgoed van Duiven in 2030.

Cultuurhistorie leeft! De inwoners van de gemeente Duiven zijn trots op hun verleden en de overblijfselen daarvan. Veel van deze overblijfselen zijn als bijzondere plekken te herkennen en te beleven in het landschap. Dit komt omdat de karakteristieken van het cultuurlandschap zijn bewaard, beschermd en versterkt zijn. De karakteristieke oude structuren van wegen, dijken, waterwegen en occupatiepatronen zijn de dragers van het landschap. De monumenten zijn herkenbare typering van tijdsbeelden en zijn in redelijk goede staat van onderhoud. Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen zijn al deze karakteristieken meegewogen, waardoor ook het nieuwe herkenbaar is als typisch voor deze streek, regio of plek.

Met de toegenomen kwaliteit en diversiteit, neemt ook de leefbaarheid en omgevingskwaliteit van de gemeente toe.

2.6 Wat is het doel van het erfgoedbeleid?

Het doel van het erfgoedbeleid is het vaststellen van:

- Een visie op het behoud van het cultuurhistorisch erfgoed van de gemeente en de wijze waarop dit erfgoed kan worden doorgegeven aan volgende generaties.
- Een visie op de wijze waarop dit erfgoed een inspiratiebron en aanjager kan zijn voor nieuwe (ruimtelijke) ontwikkelingen.

Het beleid is praktisch en doelmatig toegankelijk ingericht.

2.7 Vier ambitieuze thema's.

De ambitie is om het doel te realiseren door nu in te zetten op een viertal hoofdthema's. Deze thema's zijn als volgt verwoord:

- Behoud en versterken van erfgoed als identiteitsdrager.
- Erfgoed als inspiratiebron voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.
- Erfgoed promoten en geschikt maken voor commerciële doeleinden.
- Vergroten van respect en draagvlak voor ons erfgoed.

Behoud en versterken van erfgoed als identiteitsdrager:

Bewoners zullen zich meer verbonden gaan voelen met hun leefomgeving en het fijn vinden om hier te wonen, werken en recreëren.

Erfgoed gebruiken als inspiratie bij ruimtelijke ontwikkelingen:

Het erfgoed zal een belangrijk onderdeel zijn van de fysieke leefomgeving en als zodanig een daartoe passende gebruiksfunctie dienen te krijgen.

Erfgoed promoten en geschikt maken voor commerciële doeleinden:

Hierdoor kunnen nieuwe economische bronnen worden aangeboord. Er-goed herbestemmen zodanig, dat het zichzelf in stand kan houden. Door recreatie en toerisme kan erfgoed beter geëxploiteerd worden en bijdragen aan de economie in de gemeente.

Vergroten van respect en draagvlak voor ons erfgoed:

Door vooral de basisgedachte uit te dragen dat erfgoed in onze gemeente een gedeelde verantwoordelijkheid is van alle inwoners, ondernemers van de gemeente, van ons allen dus, zal er meer respect en draagvlak voor behoud en versterking van ons erfgoed kunnen ontstaan.

Bij de ontwikkeling van deze visie is rekening gehouden met de faciliterende rol die de gemeente wenst te spelen en de wens om te dereguleren. De participerende samenleving gaat uit van een vergrote inzet vanuit de bevolking zelf en een minder regelgevende rol vanuit de gemeentelijke overheid.

De vraag is hoe dat ten aanzien van de instandhouding van deze visie bereikt kan worden. De gemeente stelt zich op het standpunt dat zij hiervoor de samenwerking moet zoeken met andere partijen, zoals Kunstwerk in de Liemers en Monumentencommissie.

Ons roemrijke verleden: Huize de Loowaard, de Havezathe aan het water, gelegen op een donk in het Rivierenlandschap nabij het huidige Pannerdensch Kanaal.

3. Behoud en versterken van erfgoed als identiteitsdrager.

3.1 Wat houdt het in?

Erfgoed als identiteitsdrager betekent dat ons erfgoed medebepalend is voor hoe de gemeente naar buiten treedt. Het betekent ook dat bewoners, ondernemers, wij allen dus, erfgoed zien als belangrijk onderdeel van de leefomgeving, de omgeving waar men woont en werkt.

Het grondgebied van de gemeente kent een grote diversiteit aan landschapstyperingen en kernen. De dorpen en de buurtschappen hebben allemaal een eigen karakteristiek en een eigen geschiedenis. Binnen de gemeente Duiven is daardoor géén sprake van één identiteit of één heersende identiteitsdrager, zoals ook in de Structuurvisie beschreven staat.

Juist deze grote diversiteit maakt de gemeente Duiven bijzonder en aantrekkelijk. Eén van de hoofdpunten van de Structuurvisie is dan ook het versterken van de identiteiten van Duiven met aandacht voor de diversiteit in landschappen, kernen en functies (zie bijvoorbeeld de herinrichting van de Rijksweg te Duiven..

Ons cultuurhistorisch erfgoed is een belangrijke drager van de diversiteit in landschappen en kernen en dus van de identiteit van de gehele gemeente.

Behoud en versterking van het cultuurhistorisch landschap, de monumenten en archeologie is een eerste vereiste, willen we dit erfgoed als één van de dragers van onze identiteit behouden. De vraag is hoe wij dit erfgoed willen behouden en versterken? In welke conditie en staat willen wij dit doorgeven aan toekomstige generaties?

3.2 Wat willen we er mee bereiken?

Door behoud en versterking van onder andere het cultuurhistorisch erfgoed willen we bereiken dat bewoners zich meer verbonden voelen met hun omgeving en het ook fijn vinden om hier te wonen, werken en te creëren.

Hun geschiedenis is deel van hun identiteit. Daarnaast willen we dat andere mensen en ook bedrijven zich graag willen vestigen en verblijven. Door promoten en vermarkten van het erfgoed in relatie tot

recreatie en toerisme willen we als gemeente ons erfgoed ook economisch exploiteren (zie ook hoofdstuk 5).

3.3 Hoe willen we ons erfgoed behouden en versterken? Wat zijn onze wensen? Wat moet er gedaan worden?

Monumenten

Beschermen:

Door karakteristiek erfgoed aan te wijzen als monument, bied je het een juridische bescherming tegen beschadiging en sloop. Alhoewel de gemeente Duiven al tot voor WOII objecten als monument heeft aangewezen zijn er nog zaken nader aan te wijzen.

- Objecten, gerelateerd aan de oorlogshandelingen van WOII dienen geïnventariseerd en van een waarde-stelling voorzien te worden. Het kan hierbij om gebouwd en zeker ook om archeologisch erfgoed gaan. Het voornemen is om dit in 2018–2019 te realiseren.
- Objecten, gebouwd in de periode 1945–1985 dienen geïnventariseerd te worden (Wederopbouwperiode). De bijzondere elementen dienen te worden voorzien van een beschrijving van de waarde er van, waarbij het hier vooral gaat om gebouwen, objecten en minder om archeologische vondsten.
- Duiven kent verschillende historische begraafplaatsen zonder een monumentenstatus. De padenstructuur, hekwerken, groenaanleg en enkele bijzondere grafmonumenten zouden beschermenswaardig kunnen zijn. de bescherming van een begraafplaats heeft tot doel het tijdsbeeld zo goed mogelijk in stand te houden en aan huidige generaties te laten zien hoe er ooit werd omgegaan met de dood en hoe men daar aan vorm gaf.
- Klein erfgoed op erven en in grotere tuinen, zoals kassen, prieeltjes, kippenhokken, hekwerken, bakhuisjes en schuurtjes zijn onopgemerkt aan het verdwijnen. Dit dient te worden geïnventariseerd en wellicht waar nodig, te worden aangewezen als monument of op andere wijze beschermd. Het inventariseren en onder de aandacht brengen zorgt voor bewustwording, draagvlak en ook voor behoud. Indien de raad instemt met deze inventarisaties en onderzoeken, volgt in het uitvoeringsprogramma een prioritering en zal te zijner tijd hiervoor budget worden gevraagd.

Monumentale bomen:

Monumentale bomen dienen (opnieuw) te worden geïnventariseerd en daar waar beschermenswaardig, opnieuw onder een kapvergunningen-stelsel te worden ondergebracht, zodat behoud mogelijk blijft.

De monumentale T-boerderij, Loostraat 42, waarvan hier het woonhuis wachtende is op een herbestemming, wellicht als nieuwe woning, met een tweetal woningen in de deel. Herbestemmen en restaureren.

Subsidie voor onderhoud en restauratie:

Een monumentenstatus is geen garantie dat een object niet vervalt en uiteindelijk moet worden gesloopt. Net als elke eigenaar van een bouwwerk, heeft ook een monumenteneigenaar onderhouds- en restauratieverplichtingen.

Om onderhoud en restauratie te stimuleren kende de gemeente een subsidieregeling voor haar gemeentelijke monumenten. De subsidie betrof alleen het historisch materiaal en geen woningverbetering. Het was een tegemoetkoming in de kosten.

- Deze regeling (in 2014 wegbezuinigd) dient opnieuw van overwogen te worden of die opnieuw kan worden ingevoerd, mogelijk aangepast en verder uitgebreid. Dan komt ook de provinciale bijdrage als subsidie weer in beeld voor de monumenteneigenaren. Het draagvlak bij eigenaren wordt ook hierdoor verder vergroot en onderhoud nader gestimuleerd.
- Onderhoud en restauratie kunnen bovendien gestimuleerd worden door het geven van voorlichting aan de betreffende eigenaren.

Duurzaamheid:

Monumenten zijn per definitie duurzaam. Het materiaal dat is gebruikt voor de bouw gaat immers heel lang mee. Qua energieverbruik zijn monumenten over het algemeen niet duurzaam en behoeft hier een inhaalslag.

In deze tijd hebben veel eigenaar/bewoners van monumenten wensen ten aanzien van gebruik en comfort van hun woning. Monumenten worden aangepast aan de eisen van deze tijd, waarbij isolatie een belangrijk item is. Het wooncomfort neemt toe en de energienota neemt af. Ook bij grote monumentale objecten als landgoederen, voormalige utiliteits- en overheidsgebouwen en kerken speelt dit een belangrijke rol. Uit de praktijk is gebleken dat het isoleren van oude gebouwen onbedoelde schadelijke neven effecten kan hebben.

- Soms is het niet zozeer het gebouw dat aangepast moet worden, maar de manier waarop het wordt gebruikt. Ook de cultuurhistorische waarden spelen hierbij een grote rol;

De duurzaamheidsmaatregelen mogen het monumentale karakter van het gebouw niet aantasten. De rijksdienst heeft enige publicaties uitgegeven die de monumenteneigenaren helpt om een juiste balans te vinden tussen gebruikscomfort en energiebesparing en de monumentale waarde.

- Bij aanvragen met betrekking tot het isoleren van monumenten dient de aanvrager vanuit het Omgevingsloket gewezen te worden op bovenstaande informatie van de rijksdienst.
- Voorafgaand aan het isoleren van een monument dient duidelijk te zijn of isoleren bepaalde onbedoelde schadelijke effecten heeft voor het monument. Indien dit niet duidelijk is door aard of grootte van een object, moet er een onderzoek plaatsvinden over de gevolgen van isolatie voor het pand. Dit onderzoek is verplicht en zou door deze opgelegde verplichting in aanmerking moeten komen voor een gemeentelijke bijdrage in deze onderzoekskosten. Deze bijdrage zou in een nieuw op te stellen subsidieregeling kunnen worden opgenomen.

Uitgangspunt is altijd behoud van het historisch materiaal:

- Bij verbouwingen, restauraties en herbestemmingen, waarbij het historisch bouw materiaal of de historische groenaanleg wordt aangetast, dient een vergunningaanvraag een duidelijk beeld te geven van de huidige en toekomstige situatie en van de gevolgen voor de monumentale en historische waarden. Als de monumentale waarden van een gebouw (of historische tuinaanleg) niet diepgaand genoeg onderzocht en omschreven zijn, zal sterk worden aangedrongen op het laten uitvoeren van een bouwhistorisch/ cultuurhistorisch onderzoek. Zo'n onderzoek geeft inzicht in de gevolgen van de voorgenomen werkzaamheden voor de monumentale en cultuurhistorische waarden. Met een gedegen onderzoek in de hand kunnen dan weloverwogen de juiste keuzes gemaakt worden.
- De gemeente stimuleert het doen van onderzoek door middel van een tegemoetkoming in de kosten van zo'n onderzoek.
- Op verschillende wijzen kunnen de kosten van bovenstaande al dan niet verplichte onderzoeken, geheel of deels, worden gecompenseerd.
 - Door opname in een nieuw op te stellen subsidieregeling. Dit is wellicht aanleiding het totale budget voor onderhoud en restauratie opnieuw in te voeren en jaarlijks te verhogen met een inflatiepercentage.
 - Door een gehele of gedeeltelijke vrijstelling van leges voor de aan te vragen omgevingsvergunning.
 - In hoeverre maatregelen ter verduurzaming van een monument

De Pastorie in Groessen aan de Dorpstraat, fantastisch monumentaal pand dat riant is gelegen in het groen nabij de Andreaskerk.

Een monumentaal pand blijft alleen behoeft voor verval en sloop als het een passende bestemming heeft, een economische drager. Bij woonhuis-monumenten is dit doorgaans geen probleem. Voor met name de grotere monumenten is dit vaak wel problematisch, zoals bij een postkantoor, melkfabriek, kerk, landgoed e.d. Maar ook voor een molen of een transformatorhuisje is het lastig een passende bestemming te vinden. Bij herbesteding dienen vaak concessies te worden gedaan ten aanzien van het behoud van het historisch materiaal. De vraag is dan in hoeverre je daar als gemeente in mee kunt/wilt gaan.

- De gemeente stelt zich positief en proactief op t.a.v. herbesteden en functiewijziging.
- Bij leegstaande monumenten en karakteristieke historische panden wordt vol ingezet op herbesteding. Een inspanningsverplichting, waarbij ook de grenzen van de mogelijkheden worden opgezocht, kan het uitgangspunt zijn. Dit is echter geen vrijbrief om maar alle bestemmingen en functieveranderingen mogelijk te maken. Uitgangspunt blijft het behoud van historisch materiaal.
- Indien nodig wordt gestimuleerd een expertise-bureau in te schakelen bij het zoeken naar andere functies/bestedingen.
- Bij herbesteding van objecten die deel uitmaken van een groter geheel, zoals bij een landgoed, dient er een gedegen cultuurhistorisch onderzoek ten grondslag te liggen aan de cultuurhistorische paragraaf van het bestemmingsplan. Dit is bij wet verplicht. Een tegemoetkoming in de kosten hiervoor is een wens. (zie eerder in deze paragraaf).

Door het monument meer in zijn omgeving te bezien en omgekeerd, wordt zowel omgeving als monument versterkt. Een duurzame leefomgeving komt ten goede aan het behoud van het monument. Uiteraard geldt dit ook voor behoud van andere beeldbepalende objecten. In hoofdstuk 5 wordt nader ingegaan op het monument en zijn relatie tot zijn omgeving.

Cultuurhistorisch Landschap:

Duiven kent enkele vanuit cultuurhistorisch perspectief waardevolle landschapselementen, zoals wegen, dijken, verkavelingen en dergelijke. In 2018–2019 is de wens een start te maken om twee dorpsgezichten te onderwerpen aan een haalbaarheidsonderzoek voor ‘beschermd stads- en dorpsgezicht’. Daarbij wordt gedacht aan een deel van de Dorpstraat te Groessen en een deel van de Loostraat te Loo.

In augustus 2011 is de Cultuurhistorische Waardenkaart herzien. Deze kaart is een bureaustudie, die de karakteristieken van de gebieden op hoofdlijnen aangeeft. Om te beoordelen of specifieke landschapkenmerken bescherming behoeven, dient er aanvullend veldonderzoek plaats te vinden.

- De cultuurhistorische Waardenkaart biedt een eerste aanzet om te komen tot verder onderzoek of bepaalde afzonderlijke landschapselementen nadere bescherming behoeven. Het gaat hier om het beschermen van specifieke locaties of elementen met een duidelijk (omschreven) waarde en niet om hele gebieden.
- De Cultuurhistorische Waardenkaart biedt beleidsrichtlijnen, die als handvatten, inspiratie voor toekomstige ontwikkelingen gebruikt worden. Dit is wel erg vrijblijvend. Om het cultuurhistorisch landschap in zijn totaliteit beter te beschermen tegen ontwikkelingen die dit landschap zouden aantasten, zou onderzocht moeten worden of we voor bepaalde gevallen nader beleid moeten opstellen (zie verder bij paragraaf 4.3)

Archeologie

In 2007 is de Wet op de Archeologische Monumentenzorg in werking getreden. Op grond van deze wet zijn gemeenten verplicht om het archeologisch erfgoed via het ruimtelijk beleid te beschermen. Uitgangspunt is dat archeologische vondsten in situ behouden blijft en dat de verstoorder hiervan betaalt. In de nieuwe Erfgoedwet (in werking 1-1-2016) verandert deze verplichting niet.

In mei 2010 heeft de gemeente het Bestemmingsplan Archeologie vastgesteld. De onderliggende archeologische verwachtingskaart is gebaseerd op informatie uit onderzoek van RAAP uit 2006. Deze kaart en informatie zijn verouderd en moeten worden herzien, zodat in 2020 het nieuwe bestemmingsplan Archeologie kan worden vastgesteld. Sedert 2006 is er veel onderzocht, wat bij herziening van het bestemmingsplan tot meer gebieden met bijgestelde ondergrenzen of zelfs vrijstellingen van onderzoek zou kunnen leiden.

Voor bewoners betekent dit minder regelgeving:

- De gemeente Duiven doet mee in het initiatief in de regio-archeologie om gezamenlijk de verouderde archeologische verwachtingskaarten te herzien en qua beeld en inhoud op elkaar af te stemmen.
- In deze herziening zal voor Duiven de archeologie uit WOII worden meegenomen. Blijkens archeologisch onderzoek voor de A15 is dit zeker noodzakelijk. Bij het onderzoek t.b.v. de A15 is gebleken dat er een aanzienlijk aantal vondsten zijn gedaan, betrekking hebbend op oorlogshandelingen in het gebied.
- De wens is om het beleid tussen de verschillende gemeenten met elkaar in overeenstemming te brengen. Duiven, Zevenaar, Lingewaard en Overbetuwe willen hierin samenwerken. Voor de andere gemeenten in het regio-archeologiegebied is de kaart en het vastgestelde beleid van recentere datum en/of liggen de prioriteiten anders. Duiven zal zich ook zoveel mogelijk aan het recentere beleid bij andere gemeenten proberen aan te passen, zodat een groter regio-archeologisch gebied dezelfde beleidskenmerken zal dragen als Zevenaar en Duiven eerder met elkaar hebben afgesproken.
- Duiven heeft geen gemeentelijke compensatieregeling mochten de kosten voor de verstoorder buitensporig hoog uitvallen, zoals in het geval van toevalvondsten kan voorkomen. Sedert de invoering van de Wet uit 2007 hebben zich deze situaties niet voorgedaan. Echter, wanneer het zich voor gaat doen, dan zal naar bevinden gehandeld moeten worden.

Archeologie is alleen zichtbaar, als we dit bovengronds verbeelden.

- De gemeente vindt de verbeelding van bijzonder archeologische plekken belangrijk. Deze plekken zijn deel van het verhaal van de bodem van de gemeente en leveren een bijdrage aan de promotie van de gemeente.

Immaterieel erfgoed

Behoud van het immateriële erfgoed, het verhaal, de tradities en de gebruiken zijn net zo belangrijk voor de identificatie met je omgeving als het gebouwde erfgoed. Het versterkt elkaar. Het is dan ook zaak om dit verhaal met de tradities en de gebruiken te zoeken, vast te leggen en te vertellen, voordat het verdwijnt, wordt vergeten. Met het uitdragen van het verhaal, verbonden aan het materiële erfgoed, gaat de geschiedenis leven. Dit is belangrijk in verband met het vergroten van het draagvlak onder bewoners en ondernemers voor behoud van ons cultuurhistorisch erfgoed. Daarom is binnen het Cultuur en Erfgoedpact ingezet op het project Het Liemers Canon. De verhalen kunnen ook worden ingezet bij het vermarkten van het gebied de Liemers.

Het Regionaal Bureau voor Toerisme heeft al een aantal tijdlijnen in de markt gezet die gevoeld moeten worden:

- Prehistorie
- Romeinen en Bataven
- Middeleeuwen
- Industrieel Erfgoed
- Leven langs de Linie
- Liberation Route
- Koude Oorlog

Deze tijdlijnen worden vermarkt onder het thema Spannende Geschiedenis Gelderland.

Het vastleggen van het verhaal is onder meer – naast het bewaren van het ‘verplaatsbare erfgoed’- een taak van musea, historische kringen en archieven:

- Het is belangrijk dat bovengenoemde organisaties blijven bestaan en in staat worden gesteld het verhaal, de tradities en de gebruiken vast te leggen en te borgen voor de toekomst.
- Binnen de subsidierelaties die wij met dergelijke organisaties onderhouden, kan het zoeken en borgen van dit immateriële erfgoed een aandachtspunt zijn. Hoe dat verder vorm te geven, komt in het uitvoeringsprogramma nader aan de orde.

Boerderij Diesfeldt te Groessen, een door herbestemming volledig gerestaureerde T-boerderij, die nu plaats biedt aan één woning in het voorhuis en in de deel een aantal appartementen. Door verevening met woningen op het achtererf werd volledige restauratie financieel mogelijk.

4. Erfgoed als inspiratiebron bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

4.1 Wat houdt het in?

Bij ruimtelijke ontwikkelingen dienen de cultuurhistorische waarden van het te ontwikkelen gebied en de omgeving goed in kaart te worden gebracht. De waarden moeten betrokken worden bij nieuwe ontwikkelingen. Ze inspireren tot plannen met een grotere diversiteit aan bijzondere plekken met meer kwaliteit en identiteit. Het gaat hier om landschappelijke structuren, zoals wegen, dijken, verkavelingen, occupatiepatronen, maar ook gebiedseigen groen, monumenten en andere karakteristieke objecten.

4.2 Wat willen we er mee bereiken?

Door de cultuurhistorische waarden te betrekken bij nieuwe ontwikkelingen, worden deze waarden versterkt en behouden. Zij zijn niet los te zien van hun omgeving en bieden kansen ter versterking van de ruimtelijke kwaliteit en identiteit. Door behoud en versterking van waarden worden gebiedseigen plannen ontwikkeld, met bijzondere en herkenbare plekken. De identificatie met en de beleving van onze leefomgeving neemt er door toe. We creëren daardoor meer aantrekkelijke, meer onderscheidende en daardoor duurzamer woonmilieus. In de-Structuurvisie 2015 wordt het bovenstaande volkomen onderschreven en daarmee als beleidslijn volledig onderschreven.

4.3 Hoe willen we bereiken dat erfgoed inspiratiebron is voor ruimtelijke ontwikkelingen?

Gemeenten zijn sinds de aanpassing van het Besluit ruimtelijke ordening van 2012 wettelijk verplicht erfgoed mee te nemen bij de weggingen rond het opstellen van bestemmingsplannen. Bij ontwikkelingen dienen de cultuurhistorische waarden dus volledig in beeld te zijn. De ontwikkelaar moet in de ruimtelijke onderbouwing (de motivatie voor de ruimtelijke ingreep) aantonen hoe de cultuurhistorische waarden worden behouden en/of versterkt. Het doen van cultuurhistorisch onderzoek om de waarden te kennen of te bepalen is echter niet verplicht.

De gemeente Duiven kent een cultuurhistorische waardenkaart, die op hoofdlijnen, die waarden in beeld brengt. Het merendeel van de benoemde waarden zal niet als monument worden beschermd, alhoewel zij heel bepalend kunnen zijn voor het landschap. De genoemde beleidslijnen in de waarden-

kaart gaan er van uit dat in bepaalde gevallen nader onderzoek moet worden ingesteld, zoals als een Cultuurhistorische Effectrapportage.

Deze richtlijnen kennen niet het karakter van vastgesteld beleid, maar kunnen leiden tot nadere inspiratie. Het al dan niet doen van een Cultuurhistorische Effectrapportage kan niet door de gemeente dwingend worden opgelegd, maar kan in bepaalde gevallen wel leiden tot een nadere bewustwording tijdens het ontwikkelproces.

Wensen:

- Uitgaande van de Cultuurhistorische Waardenkaart, zou onderzocht moeten worden of en in welke gevallen, bijvoorbeeld bij ontwikkelingen van grotere omvang en/of op zeer waardevolle plekken een gedegen onderzoek in de vorm van een Cultuurhistorische Effectrapportage verplicht gesteld moet worden.
- Indien een ontwikkelaar deze verplichting tot effectrapportage krijgt opgelegd van gemeentewege, zou deze ontwikkelaar hiervoor een bijdrage in de kosten van het onderzoek moeten ontvangen van de gemeente. In het uitvoeringsprogramma wordt dit nader uitgewerkt.
- Bij grote ruimtelijke ingrepen bij landgoederen, in historische kernen enz. adviseert de Monumentencommissie Duiven-Zevenaar over inbreng, weging van de cultuurhistorische waarden.
- In die gevallen dat er voor de ontwikkelaar geen verplichting is opgenomen voor een Cultuurhistorische Effectrapportage, vragen ontwikkelaars toch een vooroverleg aan via het Omgevingsloket.
- Hier ligt een taak voor het Omgevingsloket om in het vooroverleg de cultuurhistorische waarden aan de orde te stellen en zich, indien nodig, te laten bijstaan door een deskundige op dit terrein.
- De Cultuurhistorische Waardenkaart kan op hoofdlijn informatie leveren ter inspiratie bij de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling.

Cultuurhistorie dient een volwaardige positie in te nemen bij de ontwikkeling van het landschap. In het verleden zijn veel elementen en oude routes verloren gegaan:

- Oude nog bestaande historische elementen en structuren dienen weer herkenbaar te worden gemaakt. Deze elementen vormen verbindende schakels tussen de verschillende landschapstypen en hebben een belangrijke relatie met recreatie.
- Onderzocht zal moeten worden hoe burgers hierbij betrokken kunnen worden.

Huize Rijswijk, belangrijk monument direct onder invloed van de toekomstige A15, en op zoek naar een functionele invulling als economische drager om het voortbestaan van het monument te kunnen garanderen.

5. Erfgoed promoten en vermarkten.

5.1 Wat houdt het in?

Het promoten van erfgoed houdt simpelweg in dat hier reclame voor wordt gemaakt. Het vermarkten van erfgoed betekent dat erfgoed als product succesvol gekoppeld wordt aan de wensen en behoeften van consumenten. Ondernemers verdienen er een inkomen mee.

5.2 Wat willen we er mee bereiken?

Door het promoten van erfgoed probeer je mensen aan te trekken die in de gemeente verblijven willen en hun geld hier willen spenderen. Zo kan cultuurhistorie helpen om de (verblijfs-)toeristen bij de nabijgelegen recreatiegebieden te verlokken naar het centrum van Duiven te gaan of andere waardevolle cultuurhistorische locaties in onze gemeente te bezoeken. Erfgoed speelt ook een rol als je je in onze gemeente wilt vestigen, als inwoner of als ondernemer.

Door erfgoed te vermarkten probeer je nieuwe economische bronnen aan te boren, zodat erfgoed zichzelf financieel kan bedruipen en in stand kan houden. Een economisch haalbare (her)bestemming is het uitgangspunt. Met name in verband met recreatie, toerisme en vrijetijdseconomie kan erfgoed verder geëxploiteerd worden. Cultuurhistorie versterkt recreatie en toerisme en omgekeerd. Recreatie en toerisme zijn een stimulans in het behouden en versterken van cultuurhistorie.

5.3 Hoe willen we erfgoed promoten en vermarkten?

Promoten

De gemeente Duiven kent een grote diversiteit in fraaie landschappen en trekkers als de Loowaard, het Looveld, Duivense Broek en het nabijgelegen Rijnstrangengebied.

- In de promotie over de gemeente zal erfgoed een prominenter plaats moeten krijgen.
- Informatie en verhalen over dit erfgoed dienen te worden gedeeld. Dit kan via lezingen, tentoonstellingen, publicaties, maar ook door het uitdragen in beeld en via evenementen. De Historische Kring Duiven, Groessen en Loo en Kunstwerk in de Liemers kunnen hierin een belangrijke rol vervullen.
- De gemeente heeft een vooral faciliterende rol hierin.
- Het beschouwen van erfgoed op een Liemerse schaal biedt zeker een meerwaarde in promotie of als inspiratiebron. Het kan bijdragen in de onderbouwing van 'De Liemers' als logisch geheel.

Vermarkten

Routegerichte recreatievormen:

De Structuurvisie 2015 stelt dat de afgelopen jaren er—in relatie tot recreatie—een groeiende belangstelling en waardering is voor cultuurhistorie in brede zin, dus voor het historisch landschap, met zijn oude dorpen en monumenten. Met name interesse voor routegerichte recreatievormen, de beleving daarvan en de hier aan gerelateerde consumptie van streekproducten groeit. Door het aan elkaar rijgen van landschappelijke en cultuurhistorisch aantrekkelijke elementen en gebieden wordt de beleefbaarheid en toegankelijkheid van het landschap vergroot (bijv. De Limes en Het Verdronken Dorp Leuven)

- Bij ontwikkeling van dergelijke routes worden monumenteneigenaren betrokken. Kunnen zij een deel van het verhaal laten zien? Wellicht kunnen zij hier ook economisch hun voordeel mee doen. Te denken valt aan de verkoop van producten, naamsbekendheid voor hun onderneming, aanleg van een theetuin, camping of andere recreatieve elementen.
- De gemeente stimuleert en faciliteert dit.
- De langs de route gelegen monumenten worden herkenbaar gemaakt met een 'monumentenschildje'
- Het 'monumentenschildje' wordt door de gemeente aangeboden aan de monumenteneigenaren.

Informatie voer het monument—het verhaal— is op te vragen via een QR-code.

De informatie over het monument is verzameld en beschreven door het Gelders Genootschap.

Ondernemers en anderen dragen bij in de kosten van ontwikkeling. De gemeente heeft slechts een faciliterende rol hierbij.

Wellicht kunnen de routes opgenomen worden in een wandelgids of monumenten-knooppuntgids. Hierbij is samenwerking met bijvoorbeeld een ANWB wellicht mogelijk.

De structuurvisie stelt ook voor dat door ommetjes te maken rondom de verschillende kernen de beleving van het buitengebied in de eigen woonomgeving toeneemt. Met name de waardering van het eigen cultuurhistorisch landschap en de betrokkenheid er bij worden versterkt en daarmee ook het draagvlak voor behoud en versterking daarvan:

- Inwoners zetten zich in om het landschap te behouden door gecoördineerd mee te werken aan het onderhoud er van, bijvoorbeeld snoeidagen e.d.. De gemeente faciliteert dit door de levering van materiaal en de afvoer van groenafval.
- Gemeente faciliteert in het creëren van bijzondere plekken langs dergelijke ommetjes, door bijvoorbeeld een bankje te plaatsen met fietsstalling op een markante zichtplek of een picknickplek in te richten.
- Dorpsraden en Wijkraden en ook Zodiva kunnen hier een belangrijke rol in hebben.

Herbestemmingen:

Erfgoed dient een economisch haalbare bestemming te krijgen, waardoor het zichzelf in stand kan houden. Binnen de gemeente kennen we een aantal projecten met bovenstaand gegeven als uitgangspunt, zoals de herbestemming van Huize Welleveld, Huize Rijswijk en Loostraat 42. Over het algemeen zijn dit redelijk complexe opgaven, waarbij het zoeken naar een adequate herbestemming sterk bepaald wordt door het tijdsbeeld waarin we leven. Dit vergt vaak een gedegen onderzoek naar de juiste bestemming:

- Het Rijk stelt een subsidie beschikbaar voor het uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek naar herbestemming en nevenbestemming van cultuurhistorisch waardevolle objecten, zoals gemeentelijke monumenten. Vanuit ons Omgevingsloket zal deze kennis gedeeld moeten worden met monumenteneigenaren. Informatieavonden die recent en door de Monumentencommissie jaarlijks zullen worden georganiseerd lijken de meest geschikte momenten voor deze informatie-uitwisseling. Daarnaast kunnen deze avonden benut worden voor allerhande informatie-uitwisseling rond erfgoed.
- Initiatieven voor herbestemming en nevenbestemming worden door de gemeente gefaciliteerd, mits deze herbestemming bijdraagt aan een goede ruimtelijke ordening.

Andreaskerk te Groessen, de bijzonder fraaie en vooral omvangrijke kerk aan de Dorpstraat. Momenteel in de steigers voor onderhoud aan het monument. Drager van de identiteit van Groessen. Hoe gaat het met deze kerk in de toekomst verder? In Nederland sluiten wekelijks een aantal kerken!

6. Draagvlak

6.1 Wat houdt het in?

Om ons erfgoed voor toekomstige generaties te behouden is veel inzet en enthousiasme nodig, niet alleen van de gemeente en de eigenaren van de monumenten, maar ook van de bevolking en de ondernemers uit de gemeente. Die inzet komt er alleen als er een groot draagvlak is voor ons erfgoed. Trots zijn op je geschiedenis en de overblijfselen daarvan, het willen behouden en uitdragen daarvan, daarmee staat of valt de bekendheid er van.

6.2 Wat willen we er mee bereiken?

Indien het draagvlak onder de inwoners en ondernemers toeneemt, zal ook het draagvlak in de raad versterkt worden. De raad wordt gesteund in haar beleid ten aanzien van ons cultuurhistorisch erfgoed. Inzet en middelen blijven en komen aanvullend beschikbaar om erfgoed te behouden.

Bij een vergroot draagvlak onder inwoners en vrijwilligers, neemt de bereidheid toe zich in te zetten voor het behoud en uitdragen van het erfgoed.

6.3 Hoe willen we de interesse, kennis en het enthousiasme vergroten!

Het vormen van draagvlak begint bij het vergroten van interesse, kennis en enthousiasme bij inwoners en ondernemers. Op verschillende niveaus dient daarom te worden geïnvesteerd.

6.3.1 Liemersbreed :

Op bestuurlijk niveau: vergroten van overeenstemming binnen de colleges van de Liemers. Dit is te bereiken door:

- De huidige samenwerking tussen Duiven en Zevenaar in de nieuwe Monumentencommissie Duiven-Zevenaar is wellicht een eerste stap op weg naar een Liemers-brede erfgoedcommissie of ander samenwerkingsverband. Toekomstige ontwikkelingen tussen Zevenaar/Rijnwaarden en Duiven/Westervoort zullen bijdragen in een nog beter op elkaar afgestemd erfgoedbeleid.
- Voortzetten van gezamenlijke promotieactiviteiten zoals Cultuur- en Erfgoedpact, OMD, Liemers Helemaal Goed en Limes.
- Wellicht het opstellen van een gezamenlijk en gemeenschappelijk communicatieplan, waarbij met name de eenduidige boodschap helder laat zien waar we Liemers-breed voor willen staan wanneer het om erfgoed gaat.!

6.3.2 Monumenteneigenaren:

De monumenteneigenaren houden ons erfgoed in stand, waar we hen erg dankbaar voor mogen zijn.

- Monumenteneigenaren hiervoor bedanken, bijvoorbeeld met een hogere tegemoetkoming in de onderhoudskosten of verlaging/vrijstelling van leges bij het aanvragen van een vergunning.

Het is wenselijk dat monumenteneigenaren meedoen in het vertellen van het verhaal van hun monument, om enthousiasme, interesse c.q. draagvlak voor het erfgoed te vergroten. Onderzoek onder monumenteneigenaren toont aan dat zij zeer welwillend zijn over hun betrokkenheid bij het brengen van de boodschap van hun monument.

- Monumenteneigenaren stimuleren mee te werken aan Open Monumentendagen en/of andere momenten waarop hun monument te bezichtigen is voor publiek.
- Monumenteneigenaren hebben vaak veel kennis over hun pand. Deze kennis dient te worden behouden en vastgelegd. De Historische Kring Duiven, Groessen en Loo kan hierin een belangrijke rol spelen, maar ook de Monumentencommissie kan hier een bijdrage in leveren.

Monumenteneigenaren worden door de gemeente geïnformeerd over de monumentenvergunning, onderhoud en subsidies via de website van de gemeente. Zij kunnen ook informatie inwinnen via de betrokken erfgoedambtenaren.

- Monumenteneigenaren worden jaarlijks door de Monumentencommissie Duiven-Zevenaar uitgenodigd voor een informatieavond. Elk jaar komt een ander thema aan bod. Te denken valt aan isolatie, financiële mogelijkheden, duurzaamheid, voegwerk, kleurhistorie enz. enz.
- Deskundigen worden uitgenodigd op deze informatieavond om hun specifieke kennis en kunde over te dragen aan de eigenaren. De gemeente faciliteert hier in.

6.3.3. Ondernemers

Er zijn bedrijven die zich goed kunnen huisvesten in historische panden in de stedelijke omgeving. Een historisch pand als huisvesting geeft meer cachet aan je bedrijf. Duiven kent hiervan meerdere voorbeelden, zoals Restaurant Het Raedthuys, de makelaardij in de Pastorie, het assurantie kantoor aan de Rijksweg en het atelier van Will Schropp ook aan de Rijksweg in Duiven. Met name in verband met recreatie en toerisme speelt erfgoed een rol. Hoe meer bezoekers naar de gemeente Duiven komen en hier geld spenderen, hoe gunstiger voor het ondernemersklimaat.

- Zouden Duivens ondernemers meer betrokken kunnen worden bij het uitdragen/promoten van het erfgoed van Duiven?
- Ondernemers zouden de cultuurhistorische waarden meer zichtbaar kunnen maken door bijvoorbeeld het sponsoren van monumenten-schildjes, QR-code voor monumentale objecten, sponsoren van de Open Monumentendagen.
- Wellicht kunnen zij worden gestimuleerd om klein erfgoed op erven te adopteren en zich in te zetten voor het gebruik en daarmee voor behoud en bescherming. Te denken valt aan bakhuisjes, hekwerken, oude kassen, oude schuurtjes, tuinprieltjes enz.

6.3.4 Bewoners.

Om inwoners te interesseren voor hun erfgoed dienen zij er mee in aanraking te komen, op een positieve manier.

- De gemeente faciliteert hiertoe Open Monumentendagen en neemt deel aan het Cultuur- en Erfgoedpact.
- Monumenten dienen duidelijk herkenbaar te zijn in hun omgeving.

Als bewoners geïnteresseerd zijn, kunnen zij zelf op zoek gaan naar informatie, bijvoorbeeld via internet, bibliotheek of historische kring, volksuniversiteit en musea.

Als iemand echt enthousiast is kan hij/zij lid worden van de lokale historische kring en actief met erfgoed aan de slag gaan in allerlei werkgroepen, of als vrijwilliger bij bijvoorbeeld Kunstwerk in de Liemers

- Deze instellingen/groepen hebben een vacaturebank met leuke en interessante opdrachten op het gebied van onderzoek, archivering en uitvoering.
- De gemeente kan ook bij deze vacaturebank opdrachten/onderzoeken deponeren voor uitvoering.

Middelen en mankracht zijn bij overheden de afgelopen jaren sterk afgenomen. Hierdoor zouden inwoners zelf meer actief betrokken dienen te zijn bij de instandhouding van hun erfgoed.

- Monumenteigenaren en enthousiaste inwoners zouden met elkaar in gesprek dienen te gaan om af te tasten waar hulp geboden kan worden.
- Monumenteigenaren zouden elkaar ook kunnen ondersteunen.
- De gemeente faciliteert en stimuleert initiatieven op dit vlak.
- Op de eerder genoemde informatieavonden voor monumenteigenaren wordt het bovenstaande aan de orde gesteld en kan er worden genetwerkt.

6.3.5 Open Monumentendagen.

De Open Monumentendagen zijn bij uitstek het moment om ons als gemeente te profileren met ons erfgoed. Het coördineren hiervan is geen kerntaak van de gemeente. Door binnen de Liemers samen te werken, kunnen deze dagen meer cachet krijgen en waardevoller worden voor zowel de inwoners als de monumenteigenaren.

- Binnen het Cultuur- en Erfgoedpact wordt voor 2015 en 2016 binnen de Liemerse gemeenten Westervoort, Duiven en Zevenaar samengewerkt aan het project Klanken in Monumenten. Naast het geven van een boost aan de Open Monumentendagen, is de inzet te komen tot een vrijwilligersorganisatie die Liemers-breed zich inzet voor het organiseren van leuke en nieuwe activiteiten ten aanzien van ons erfgoed. Er is al ingezet op samenwerking van bestaande organisaties met veel vrijwilligers, zoals de historische kringen en het Liemers Museum (Kunstwerk in de Liemers), samen met de monumenteigenaren.
- Indien Kunstwerk in de Liemers een coördinerende rol en trekkers-rol gaat spelen bij de Open Monumentendagen, dan moet onderzocht worden of dit opgenomen wordt in de subsidievoorzaken en of hier ook financiële middelen tegenover kunnen staan. Hier kan aansluiting gezocht worden bij recreatie, toerisme en het promoten van o.a. het centrum van Duiven.

- Daarnaast kan de ontwikkeling van Stadswandelingen (bijvoorbeeld Zodiva-wandeling in Duiven) bijdragen aan een grotere beleving van de betreffende monumenten, geplaatst in hun omgeving.

De Kerk Antonius Abt aan de Loostraat te Loo, een massieve verschijning in het beeld langs de Loostraat. Een monumentaal en beeldbepalend element in het dorp.

Eén van de typische Havezathes in het Duivense. 'die Magerhorst' aan de Ploenstraat, met een toren als bijzonder element en een fraai silhouet , gelegen op een net wat hoger gelegen terp.

6.3.6 Open Monumenten Klassendag.

Het is belangrijk in verband met het toekomstig draagvlak, kinderen interesse en enthousiasme voor ons erfgoed bij te brengen. De Open Monumenten Klassendag is hier bij uitstek een geschikt instrument voor. Sinds enkele jaren werkt de gemeente hier aan mee. Tot op heden met succes.

- De gemeente moet blijvend inzetten op de Klassendagen om kinderen interesse voor erfgoed bij te brengen.
- Kunstwerk in de Liemers coördineert momenteel de Klassendagen. Bezien moet worden of dit meegenomen kan worden in de subsidievoorwaarden aan het Kunstwerk in de Liemers

Om kinderen—de toekomstige generatie die het erfgoed in stand houdt—te enthousiasmeren voor ons erfgoed, zouden leuke en interessante bezoeken aan monumenten het hele jaar rond plaats moeten kunnen vinden en niet alleen tijdens de Open Monumenten Klassendag. Een combinatie met kunst en cultuur zou gewenst zijn.

- Vanuit het Cultuur- en Erfgoedpact kan hierop ingezet worden.
- Een van de doelstellingen van het onderwijsbeleid is het enthousiasmeren van cultuurhistorie op educatief gebied. Binnen de Liemers loopt erfgoed- en cultuureducatie via Het Element. De vraag is in hoeverre al bestaande nationale maar ook regionale initiatieven op het gebied van erfgoed ingezet kunnen worden voor erfgoed- en cultuureducatie? Bij nationale initiatieven kan gedacht worden aan Nationale Molendagen, Dag van de Architectuur, Maand van de Geschiedenis en de nationale Museumweek. Regionale en lokale initiatieven zijn bijvoorbeeld de Nacht van de Architectuur in Arnhem, het Erfgoedfestival Gemaakt in Gelderland en de Schuttersfeesten in Duiven, Groessen en Loo.

6.3.7 Monumentencommissie Duiven—Zevenaar.

Sinds april 2015 is er een gezamenlijke Monumentencommissie Duiven-Zevenaar, die zich vol enthousiasme inzet voor het behoud van het monumentaal erfgoed en ons cultuurhistorisch landschap. Daarnaast wil zij zich ook inzetten voor het vertellen van het verhaal achter het erfgoed. Voor het vergroten van het draagvlak is juist dit verhaal van groot belang.

- De monumentencommissie wordt hiervoor gefaciliteerd, indien nodig, door de gemeente.

De Monumentencommissie zet zich ook in om de kennis in de richting van de monumenteneigenaren te vergroten.

- Daartoe organiseert de commissie informatieavonden.
- Ook is er een Nacht van de Monumenten georganiseerd, voor het eerst in 2016. Deze Nacht vindt een structureel jaarlijks vervolg.

Een van de redenen om een gezamenlijke monumentencommissie in te stellen is dat de cultuurhistorische waarden zich niet beperken tot de gemeentegrenzen. De Liemers is één gebied en heeft één landschap-pelijke ontwikkelingsgeschiedenis. De cultuurhistorische waarden verdienen een gelijkwaardige benadering en dienen ook als gemeente-overschrijdend te worden behandeld.

- Er dient permanent gestreefd te worden naar uiteindelijk een Liemerse Erfgoed / Monumentencommissie, waar ook de andere Liemerse gemeenten deel van uitmaken.

Nu Duiven en Zevenaar een gezamenlijke commissie hebben, is het de wens van beide gemeenten om zaken meer op elkaar af te stemmen.

- Te denken valt aan het afstemmen van de Open Monumentendagen, het informeren van bewoners, draagvlakverbreding, vergunningverlening en op elkaar afgestemde erfgoedverordeningen en erfgoedbeleid.
- In het uitvoeringsprogramma zal het afstemmen van beleid van Duiven en Zevenaar op elkaar nader worden uitgewerkt.

6.3.8 Historische Kring Duiven, Groessen en Loo (HKDGL)

De HKDGL doet al veel onderzoek naar ons materieel en immaterieel erfgoed. Regelmatig geven zij lezingen en verzorgen zij publicaties. Zij leverden kandidaten voor o.a. de monumentencommissie en zullen in de toekomst opnieuw de vraag krijgen om samen met de Zevenaarse cultuurhistorische verenigingen zitting te nemen in de monumentencommissie. De leden van de HKDGL bezitten veel kennis en zijn daardoor ook op de hoogte van de lacunes in die kennis. Hoe kan de HKDGL meer betrokken worden bij het uitdragen van het verhaal van ons erfgoed, en hoe kan de gemeente daarbij helpen?

- Jaarlijks dient er een inhoudelijk overleg te zijn, om te bezien of er projecten en onderzoek gestimuleerd kunne worden ter vergroting van kennis en draagvlak.
- Wellicht kunnen er studenten Geschiedenis of Archeologie ingezet worden om bepaalde specifieke aspecten van de Duivense geschiedenis of een bepaalde tijdsperiode in beeld te brengen, om zo de verhalen over Duiven nader te voeden. Bijzondere verhalen kunnen een bijzondere betekenis geven aan bijzondere plekken. Betekenis is het begin van kwaliteit. De gemeente en de HKDGL dienen dan wel af te spreken dienen dan wel af te stemmen hoe e.e.a nader wordt vormgegeven.

Voor een beknopte samenvatting van het hiervoor benoemde, wordt u verwezen naar de samenvatting. Na vaststelling van deze visie volgt in het vierde kwartaal van 2017, eerste kwartaal 2018 een uitvoeringsprogramma.

